

1.02. Pregledni znanstveni članek

UDK 655.1(497.4-13)(091)
prejeto: 18. 12. 2004**Špela Bregač**prof. slovenskega jezika, Pod Trško goro 47, SI-8000 Novo mesto
e-mail: spela.bregac@guest.arnes.si

Tiskarstvo na Dolenjskem in Janez Krajec

IZVLEČEK

V Novem mestu se je tiskarstvo pojavilo šele v začetku 18. stoletja, ko je v mesto prišel Celjan Henrik Tandler. Njegov prvi tisk sega v leto 1831. Drugi tiskar v Novem mestu je bil Vincenc Boben, a tiskar, ki je zagotovo najbolj zaznamoval prostor in čas, v katerem je živel in deloval, je bil Janez Krajec. Za 25 let je postal osrednja tiskarska oseba na Slovenskem, iz njegove tiskarne je prišlo 248 monografskih in serijskih publikacij, katerih lektorji so bili novomeški frančiškani, s katerimi je tudi sicer sodeloval.

KLJUČNE BESEDE

Tiskarstvo, Dolenjska, Henrik Tandler, Vincenc Boben, Janez Krajec, Narodna biblioteka, Dolenjske novice

SUMMARY

TYPOGRAPHY IN LOWER CARNIOLA AND JANEZ KRAJEC

Typography occurred in Novo mesto as late as the beginning of the 18th century when Henrik Tandler from Celje came to town. His first print is from the year 1831. Another printer in Novo mesto was Vincenc Boben. The typographer who definitely marked the space and time in which he lived and worked was Janez Krajec. For 25 years, he became the central typography person on Slovene territory. Two hundred and forty eight monograph and serial publications came from his printing house of which proofreaders were the Novo mesto Franciscans with whom Krajec otherwise cooperated.

KEY WORDS

Typography, Lower Carniola, Henrik Tandler, Vincenc Boben, Janez Krajec, National Library, newspaper Dolenjske novice

Uvod

Po izumu tiska, v njegovih najzgodnejših letih, na Slovenskem ni moč najti tiskarske delavnice, kar pa še ne pomeni, da se tudi Slovenci niso zapisali črni umetnosti. Tiskarska dejavnost in z njo knjigotštvo se je na Kranjskem začelo pojavljati v drugi polovici 16. stoletja, vendar to ni bil predmet moje raziskave. O začetkih tiskarstva na Slovenskem je pisal Branko Berčič,¹ pa tudi v knjigi Anje Dular² je moč najti množico podatkov na to temo. Predmet mojega zanimanja je bil Janez Krajec, novomeški tiskar, ki je s svojim delovanjem zagotovo zaznamoval čas, v katerem je živel, saj je za 25 let postal osrednja tiskarska oseba ne le na Dolenjskem, pač pa širše na Slovenskem. In čeprav je deloval v Novem mestu, ki takega ugleda, kot ga je uživala Ljubljana, ni bilo deležno, njegovega pomena, danes na žalost prezrtega, ne more zmanjšati.

Tiskarstvo na Dolenjskem

V Novem mestu, ki so ga pretresali turški vpadi, kužne bolezni, požari pa tudi ustanovitev Karlovca in trgovske poti, ki so ga v 18. stoletju zaobšle, se tiskarstvo pojavi šele v začetku 19. stoletja. Kljub vsemu pa je bilo Novo mesto drugo mesto na tedanjem Kranjskem, ki je dobilo svojo tiskarsko delavnico.

Kdaj natančno se v Novem mestu pojavi črna umetnost, ni znano. Ob koncu 18. stoletja je v mestu prav gotovo še ni, kajti če bi obstajala, bi jo v popisu Novega mesta leta 1790³ Franc Anton Breckerfeld (1740–1806) omenil, saj je v njem naštel 41 različnih obrti.⁴ Najstarejši novomeški tisk sodi v leto 1819 – Letni razpored novomeške normalke – natisnil pa ga je Henrik Tandler.

Henrik Tandler je bil rojen 7. julija 1795 v Celju. Tam se je 24. maja 1819, torej že v času, ko je delal v Novem mestu kot okrožni knjižni tiskar, poročil z Marijo Wirth.⁵ Prvi slovenski tisk, pesem Jakoba Zupana, *Lik Noviga mesta o voskersji sbora svoje fare*, je natisnil leta 1831, ko so v Novem mestu obnovili kolegiatni kapitelj, ki so ga bili Francozi razpustili leta 1810.

Tandlerjeva tiskarna je tiskala šolska izvestja (ki so bila njen najpomembnejši tisk), spričevala, tiskovine, obrazce, pobotnice, okrožnice, poročila, pravila, osmrtnice, obvestila, drobni tisk za urade, ustanove in zasebnike. Po Henrikovi smrti, 8. julija 1836, (umrl je kot ena izmed prvih žrtev kolere, ki je takrat v Novem mestu pobrala več kot 100 ljudi)

je tiskarno prevzela njegova vdova Marija (1797–1879), ki je že naslednje leto kljub petim mladotnim otrokom začela tudi s tiskanjem knjig. Ko je sin Konstantin (rojen v Novem mestu 5. februarja 1823) postal polnoleten, je tiskarno vodila skupaj z njim. Konstantin se je poleg tiskanja, ki ni bilo najbolj donosno, začel vedno bolj posvečati trgovini s knjigami in papirjem, kljub temu pa je začel leta 1848, ko je tiskarno prevzel, tiskati prvi novomeški časnik *Sloveniensi Blatt*.

Časopis so osnovali prijatelji Konstantin Tandler, Jožef Rosina, doktor prava, kulturni in politični delavec ter France Pollak, uradnik in človek, po čigar zaslugi so v Novem mestu 6. januarja 1848, še pred marčno revolucijo, uprizorili *Linhartovega Matička*. Plakat za predstavo je natisnila Tandlerjeva tiskarna, *Bleiweisove Kmetijske in rokodelske novice* pa so pisale:

Domorodna novica.

*V Novim mestu na Dolenskim so na sv. treh kraljev dan zbrani domorodci igrali Linhartovo krajnsko komedijo v 5 delih s petjem, pod imenom "Veseli dan ali Matiček se ženi". Okoli 300 ljudi je v gledišu v kazini zbranih bilo, ki so toliko dopadajenja na ti veseli igri našli, de je bila v nedeljo potem v drugič igrana. Gospodje igravci, gospe in gospodične igravke: vsi so se prav po mojstrovsko obnesli.*⁶

Sprva so nameravali prvi časnik na Dolenjskem, pisan v nemščini, nasloviti *Slovenia*, pa so 16. maja 1848 naslov časopisa spremenili, ker sta ljubljanske *Novice* in *Laibacher Zeitung* objavila obvestilo, da bo s 1. julija v Ljubljani začel izhajati slovenski časopis *Slovenija*.

Sloveniensi Blatt je bil predviden kot tednik, ki naj bi izhajal vsak torek. Obravnaval naj bi predloge zakonov in spremljal aktualna vprašanja. Urednik je želel povezati ljudi različnih nazorov, izbira nemščine pa je bila realni odraz razmer v takratni slovenski kulturni družbi, v kateri so vsi ali pa vsaj večina obvladali slovenščino, težko pa so se v njej, zlasti pisno, izražali.⁷

Konstantin Tandler se je vedno bolj posvečal knjigotštvu. V svoji trgovini je posojal nemške in slovenske knjige, še preden je bila v Novem mestu ustanovljena prva javna knjižnica (1865). Leta 1865 je odšel v Gradec, obrt pa prepustil bratu Frideriku, rojenemu štiri dni po očetovi smrti. Friderik se je v Zagrebu izšolal za špecerijskega trgovca, zaradi bolnih oči pa opustil tiskarno, ki jo je leta 1873 prodal Ljubljancu Vincencu Bobnu. Nadaljeval je

¹ Branko Berčič, *Tiskarstvo na Slovenskem*, Ljubljana 1968.

² Anja Dular, *Živeti od knjig*, Ljubljana 2002.

³ Jarc, *Breckerfeld*, str. 15–25.

⁴ Tončič, *Tiskarstvo*, str. 35.

⁵ Jakopec, *Časnikarstvo*, str. 34.

⁶ *Kmetijske in rokodelske novice*, št. 2, 12. januar 1848, str. 8.

⁷ Granda, *Dolenjska*, str. 412–417.

s knjigotrštvom, leta 1907 pa svojo papirnico in knjigarno prodal uredniku *Dolenjskih novic*, Urbanu Horvatu. Sam se je umaknil na kupljeno posestvo v Šmihelu, kjer je 12. julija 1918 umrl.

Vincenc Boben (1838–?) je kupljeno Tandlerjevo tiskarno preselil z zgornjega dela trga na spodnji del. Preden je dobil dovoljenje za delo, je minilo kar nekaj časa, saj si je za to prizadeval že od spomladi 1873 dalje. O tem, da mu oblasti povzročajo težave, je 29. julija pisal tudi *Slovenski narod*:⁸ *"G. Vinko Boben je dobil koncesijo za novo tiskarno v Novem mestu. Zanimivo je to, da mu vlada tako dolgo nij hotela koncesije dati, dokler ni dokazano imela, da ta nova tiskarnica nij filijala "Narodne tiskarne" v Ljubljani. Ker vsaka tiskarna napredek in narodno omiko pospešuje, ker bode tudi le-ta narodni prosveti na korist prišla, za to jo pozdravljamo."*

3. avgusta 1873 je Vincenc Boben v *Slovenskem narodu* objavil oglas, v katerem sporoča, da bo 16. avgusta odprl novo tiskarno.

NAZNANILO

*Podpisani se počasti, slavnemu p. n. občinstvu, posebno novomeškega okraja, uljudno naznanjati, da bode svojo novo uredjeno tiskarno v Novem mestu s 16. avgustom t. l. odprl, ter da bode po najnižji ceni sprejemal vse v strok tiskarstva spadajoče reči v delo, kakor: priporočilna pisma, vabila, vsakovrstne časopise, knjige, račune, tabele, obiskovalne listke (visitkarte) i. t. d., za kar se zagotavlja tudi vsako naročilo kakor bode mogoče hitro izgotoviti, ter naročnike preuzročiti. Nadejaje se obilne podpore od strani slavnega občinstva, se priporoča s spoštovanjem udani Vinko Boben, tiskar v Novem mestu*⁹

Za delo v tiskarni je Vincenc Boben kupil 65 kompletov raznih črk, od teh jih je bilo le šest v gotici, dve garnituri inicialk v gotici, klišee križvega pota, mašne ilustracije in nekaj okraskov. Sprva se je ukvarjal predvsem z drobnim tiskom, kasneje je začel tiskati tudi šolske knjige, predvsem novomeških profesorjev (npr. p. *Ladislav Hrovat, Latinska slovnica za slovensko mladež (1874); Sebastijan Žepič, Latinsko-slovenske vaje za I. gimnazijski razred (1875); dve nabožni knjižici župnika v Šmarjeti, Janeza Volčiča*).¹⁰

Leta 1876, ko sta mu umrli žena in hči in potem, ko je zabredel v dolgove, je Vincenc Boben na dražbi tiskarno prodal Janezu Krajcu.

Janez Krajec (10. 5. 1843–26. 9. 1921) je bil najmlajši od sedmih otrok čevljarja Matije, rojenega v Retjah pri Velikih Laščah, ki je imel svojo čevlarsko obrt v Ljubljani. Ker mu dejavnost ni prinašala dobička, je na stanovanje jemal študente, med njimi tudi Frana Levstika, s katerim se je njegov sin spoprijateljil.

10. oktobra 1854 je Janezu, staremu dobrih enajst let, umrl oče, dve leti za tem, julija 1856, pa je odšel v uk za črkostavca v Egerjevo tiskarno v Ljubljani. Hkrati je obiskoval še poseben oddelk realke za obrtniške vajence. 13. aprila 1861 je dobil oprostilno spričevalo, 5. maja pa je opravil še zaključni izpit. Krajec je kljub zaključeni vajeniški dobi v Egerjevi tiskarni ostal še skoraj osem let, 3. januarja 1870 pa je prestopil k Jožefu Blazniku, tedaj najuglednejšemu tiskarju na Slovenskem, ki ga je septembra 1871 imenoval za faktorja (vodjo). Njuno plodno sodelovanje je prekinila Blaznikova smrt, da pa tiskarne ne bi zaprli, je 26. junija 1872 predsednik kranjske deželne vlade za poslovodjo imenoval devetindvajsetletnega Janeza Krajca. Tri leta je ostal njen vodja, za tem pa je na dražbi 6. avgusta 1876 kupil novomeško tiskarno Vincenca Bobna.¹¹

Krajec po nakupu ni takoj prosil za obrtno dovoljenje. Prošnjo je vložil šele 19. avgusta 1876,¹² in dovoljenje dobil čez en mesec. Takrat se je Ljubljančan preselil v Novo mesto, že v Ljubljani pa je razmišljal o svojem velikem projektu – ponatisu Valvasorjeve *Slave vojvodine Kranjske*.

Novo mesto je v času Krajčevega prihoda štel 230 hiš in 2000 prebivalcev, bilo je brez industrije, kanalizacije in vodovoda, bolnišnice in železnice. Imelo pa je svojo gimnazijo, sedež okrožnega urada in sodišča, nekaj inteligence in uradništva. Potrebe po tisku niso bile velike, tiskarske storitve so najbolj potrebovali okrožni urad in sodišče, gimnazija, obrtniki in trgovci. Delež teh storitev je bil tako skromen, da bi vse potrebe zadovoljil en sam tiskar brez pomočnikov. Kljub temu je Krajec razmišljal drugače.

7. marca je sklenil kupoprodajno pogodbo z Ludvikom Perono in od njega kupil hišo št. 45 v Novem mestu, čez dva meseca, 25. maja, pa se je poročil z Matildo Pollackovo in s poroko pridobil še hišo poleg svoje. Tedaj je dal obe hiši predelati tako, da je v pritličju uredil tiskarno, knjigovoznico in knjigarno, v nadstropju pa stavnico, pisarno in stanovanje. V prenovljene prostore se je preselil konec leta 1882.

Takoj ko je Krajec kupil Bobnovo tiskarno, jo je začel usposabljalati za izvedbo velikega načrta. Tiskarna je bila opremljena z dvema tiskarskima strojema različnih velikosti in z 220 kompleti

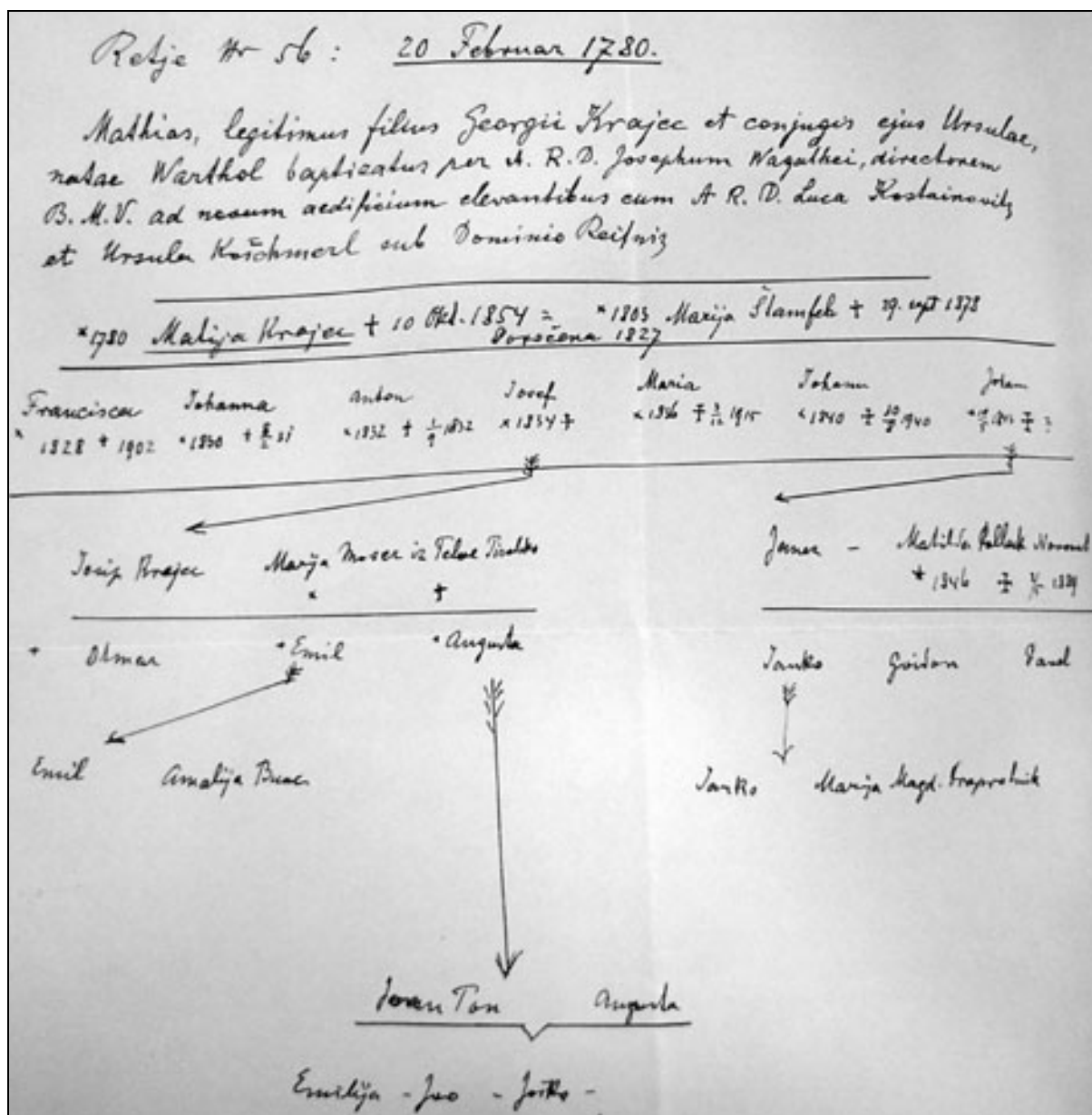
⁸ *Slovenski narod*, 29. julij 1873, rubrika Domače stvari (neoštevilčene strani).

⁹ *Slovenski narod*, 3. avgust 1873, zadnja stran (neoštevilčene strani).

¹⁰ Komelj, *Janez Krajec*, str. 66.

¹¹ Tončič, *Tiskarstvo*, str. 51.

¹² KMJ, MS 29, II, št. 12.

Rodovnik Janeza Krajca (Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, Posebne zbirke Boga Komelja).

raznih črk, od tega je bilo 22 kompletov v gotici, po en v cirilici in grščini, imela je 11 garnitur inicialk v latinici in 6 v gotici, številne okraske, emleme, simbole...¹³

Že 1. novembra 1876 je Janez Krajec pri kranjskem deželnem odboru vložil prošnjo za ponatis *Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske*. Čez osem dni je bila prošnja ugodno rešena. Krajec je začel v Blaznikovi tiskarni tiskati prvi prospekt, ki ga je poslal morebitnim naročnikom Slave. Tedaj se je tudi odločil, da bo delo tiskal v posameznih zvezkih po 48 strani, zavedal pa se je tudi tega, da mora poleg naročnikov pridobiti tudi ustrezne sode-

lavce. Denar za zagon sta mu posodili obe sestri, obe premožni obrtnici, Vincenc Novak je izdeloval risbe in za vsako sliko zahteval toliko srebrnikov, kolikor jih je sliko pokrilo, soizdajatelj pa je bil tudi Jožef Pfeifer, upravitelj križevniškega reda.

Prve snopiče je Krajec začel tiskati v Blaznikovi tiskarni. V načrtu je imel dva mesečno, celoten ponatis pa je končal v Novem mestu leta 1879 in tako tej tiskarni zagotovil delo vsaj do konca leta 1878, ko je že razmišljal o nadaljnjem delu. Do takrat natisnjene snopiče in original je Krajec poslal na svetovno razstavo v Pariz in leta 1878 zanje dobil pisno priznanje.

¹³ Tončič, *Tiskarstvo*, str. 55.

Naslovna stran ponatisa Valvasorje *Slave* vojvodine Kranjske.

Tiskarna, ki je delala deset ur dnevno, z drobnim tiskom ni mogla dostojno preživeti pet zaposlenih ljudi (trije od njih so imeli tudi družine), zato si je lastnik zamislil izdajo slovenskih pisateljev in pesnikov, ki jo je po Levstikovem predlogu začasno opustil. Še isto leto, kot je dokončal *Slavo*, mu je Lipe Haderlap ponudil v tisk svoj prevod *Tisoč in ene noči*,¹⁴ ki ga je leta 1880 začel tiskati v snopičih – v enajstih letih dvanajst snopičev. Vzporedno s *Tisoč in eno nočjo* je Krajec začel tudi s tiskanjem spisov Krištofa Schmida, ki so jih prevajali novomeški frančiškani,¹⁵ med njimi p. Hugolin Sattner in p. Florentin Hrovat. Povesti so izhajale petnajst let, izšlo je enajst zvezkov. Od leta 1901 do 1917 je izšlo še šest zvezkov, od številke 12 do 17, te pa so tiskali že Krajčevi nasledniki.

Po prvotnem uspehu s ponatisom *Valvasorjeve Slave* je Krajec želel natisniti še ostala njegova dela, a ga je od tiskanja znova odvrnil Levstik, zato je ponatisnil le *Das Erz-Herzogthums Kärnten*. Ta je, brez takega uspeha kot prvič, izšla 1882.

Leta 1885 je kot plod sodelovanja med Krajcem in p. Hrovatom nastala še ena knjiga – *Kranjska mesta*, v kateri so opisi štirinajstih slovenskih mest.

Pater Florentin Hrovat, tedaj vodja deške šole v Novem mestu, v uvodu na prvih dveh neoštevilčenih straneh pojasni, zakaj se je odločil napisati še knjigo, ko pa so njegovi prispevki o zgodovini nekaterih slovenskih mest že izhajali v *Vrtcu*. Pisanja naj bi se lotil na pobudo nekaterih, ki so želeli imeti zbrano zgodovino mest na enem mestu. Knjižica je bila namenjena mladini in preprostem ljudstvu, zato virov ni navajal. Sledi zgodovina štirinajstih slovenskih mest, začenši z Ljubljano. Njeno zgodovino vpelje s pomočjo citata (Valjavec), enako naredi pri Kranju, drugod te prakse ni. Kamniku, Kostanjevici, Metliki in Novemu mestu doda še slikovno gradivo, pri čemer je le Novo mesto deležno obojestranske podobe mesta z Marofa. V knjigi poleg prej omenjenih mest najdemo še zgodovino Škofje Loke, Radovljice, Idrije, Loža, Višnje Gore, Krškega, Črnomlja in Kočevja.¹⁶

V letih 1893–1895 je Krajec prenehal izdajati knjige, tiskal je le še po naročilu. Od večjih tiskov je tiskal le še *Dolenjske novice*, ki jih je začel snovati v času, ko je že tekla *Narodna biblioteka*. Razmišljal je o lokalnem časniku in 9. decembra 1884 javil državnemu pravdnistvu v Novem mestu, da namerava izdajati in urejati časnik z naslovom *Dolenjske novice*.

Dolenjske novice so izhajale polnih 35 let, od 1. januarja 1885 do 18. decembra 1919, sprva sedem let kot nestrankarski časopis. Beležile so kulturne prireditve, politične shode, ustanovitve in ukinitve društev, spremljale njihovo delovanje, poročale o novogradnjah, otvoritvah in podobno. Prvi ustanovitelji in lastniki časopisa so bili poleg Krajca še šmihelski kaplan Josip Rome, stopiški župnik Matej Jereb in ravnatelj ter šolski nadzornik v Krškem, Ivan Lapajne, ki je zaradi nesoglasij leta 1892 izstopil iz založništva in lastništva, nadomestil pa ga je gimnazijski profesor verouka dr. Josip Marinko. Za odgovornega urednika, založnika, izdajatelja in tiskarja so izbrali Janeza Krajca, ki je istega leta kot Lapajne odstopil z mesta odgovornega urednika, za katerega je bil izbran Marinko, tega pa je že avgusta zamenjal kapiteljski vikar Josip Benkovič. Ko so ga premestili v Naklo, je mesto odgovornega urednika znova prevzel Krajec.¹⁷ Časnik je znova postal nestrankarski, kar pa ni bilo vseč tedanjemu ljubljanskemu škofu Jegliču, ki je svoje nezadovoljstvo izrazil v pismu Krajcu, dne 23. maja 1900. Ta mu je odgovoril, da se v politične zdrahe ne bo mešal. 4. novembra 1901 je tiskarno s knjigoveznicjo in knjigarno vred prodal Katoliškemu tiskovnemu društvu iz Ljubljane, sam pa postal ravnatelj novomeške Mestne

¹⁴ Komelj, *Janez Krajec*, str. 68.

¹⁵ Prav tam, str. 69.

¹⁶ *Kranjska mesta*. Po raznih virih sestavil p. Florentin Hrovat, vodja deške šole. (Z nekaterimi podobami). Novo mesto 1885.

¹⁷ Tončič, *Tiskarstvo*, str. 64.

Logotip Krajčeve tiskarne (Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto, Posebne zbirke Boga Komelja).

hranilnice. Na ta način so Dolenjske novice prešle v roke klerikalne stranke in izhajale še 18 let.

Po nakupu Krajčevega podjetja je v Novem mestu Katoliško tiskovno društvo redno nadaljevalo le s tiskanjem in izdajanjem Dolenjskih novic, z izdajanjem knjig pa se podružnica, ki so jo novi lastniki poimenovali *J. Krajec nasledniki*, ni več veliko ukvarjala. Med letoma 1901–1917 so ponatisnili pet zvezkov mladinskih povesti Kristofa Schmida ter pet snopičev Narodne biblioteke. Do leta 1918 je Krajčeva tiskarna životarila, aprila 1933 je podjetje dobilo novo ime – Podružnica Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani, Novo mesto – in izgubila pravico do izvrševanja knjigoveške obrti. Ob okupaciji je v tiskarni ostal le še Jože Gajeta, ki je delavnico januarja 1942 zaprl, obrt pa odjavil 5. junija 1942 pri okrajnem glavarstvu v Novem mestu.¹⁸ Tiskarna je ostala nedotaknjena do kapitulacije Italije, ko so jo prevzeli partizanski tiskarji, v njej natisnili nekaj tiskov in tiskarno preselili v varnejše kočevske gozdove.

Narodna biblioteka

Veliki Krajčev izdajateljski napor je bila knjižna zbirka *Narodna biblioteka*, s katero je le deloma uresničil svojo zamisel. V začetku osemdesetih let je s svetovalcem in sourednikom, bratrancem prof. Rajkom Peruškom, izbral ime zbirki, v naslednjih dvanajstih letih pa natisnil 58 snopičev izvornih slovenskih del in prevodov tujih avtorjev. Po Levstikovem nasvetu je začel s *Kranjsko čbelico*, izdati je nameraval *Trdinove Bajke in povesti o Gorjancih*, dogovarjal se je za izdajo del Miroslava Vilharja¹⁹ in Erjavčevih spisov, med prevodi pa je treba omeniti Stollovi deli, *Grško mitologijo* in *Rimsko mitologijo* ter Sienkiewiczov roman *Z ognjem in mečem*. Zbirko je zaključil s Finžgarjevo *Zaroko o polnoči*.²⁰

Ko je Krajec začel izdajati *Narodno biblioteko*, na Slovenskem razen *Slovenskih večernic* ni bilo podobne knjižne zbirke, čeprav je bila pripovedna tradicija že precej močna. Iskati jo je moč že v ljudski pripovedki, ki je poleg te poznala še apokrifno pripoved, po ljudsko prirejene in razumljene, sprotim razmeram prilagojene indoevropske in mediteranske zgodbe, godčevske zgodbe in pravljice v Jurčičevem pomenu, pa tudi v cerkveni literaturi – pridigah in svetniških življenjepisih. Sredi 18. stol. so se v Evropi naglo začele širiti t. i. romanoidne književne vrste: roman, novela in povest, ki so prišle tudi na naša tla. Slovenci prvo povest dobimo leta 1836 (J. Cigler, *Sreča v nesreči*), prvi roman trideset let kasneje (J. Jurčič, *Deseti brat*, 1866). Romanopisna proizvodnja v Evropi je od 1 do 20 primerkov letno sredi 18. stoletja že do konca istega stoletja poskočila na približno 500 tovrstnih spisov letno in v nekaj naslednjih letih še na 1500.²¹ V istem času so se pojavile tudi težnje, da bi pripovedno v razmerju do pridigarskega (ogovornega, moraličnega) okrepili in osamosvojili, kar je najbolj odmevno uspelo bavarskemu duhovniku Kristofu Schmidu, najbolj priljubljenemu in posne-manemu nemškemu mladinskemu pisatelju 19. stoletja. Rojen je bil 15. avgusta 1768 v Dinkelsbühlu na Nemškem, bil je katoliški župnik, šolski inšpektor, kanonik in šolski ravnatelj v Augsburgu. Leta 1837 je dobil plemiški naslov, umrl je 3. septembra 1854 v Augsburgu. Svojo pisateljsko pot je začel s sestavljanjem pridig za svoje kolege, po naročilu bavarske vlade je napisal Zgodbe svetega pisma za mlade ljudi (1801), za tem pa izdal še na desetine preprostih povesti, iger in pesmi, namenjenih vzgoji.²² V uvodu k *Pirhom* (1816) piše: "Ta in drugi dobri nauki so v tej zgodbi glavni namen, vse drugo naj služi le za to, da vam pripravi nedolžno veselje."

¹⁸ Tončič, *Tiskarstvo*, str. 82.

¹⁹ KMJ, MS 29, III, št. 24.

²⁰ Tončič, *Tiskarstvo*, str. 69.

²¹ Kmecl, *Od pridige*, str. 13, 15.

²² Prav tam, str. 19.

Glede na povedano se Krajec z mislijo na knjižno zbirko ni podajal na neuhojeno pot. Bila pa je prav gotovo tvegana, saj je leta 1880 prenehala izhajati Jurčičeva *Slovenska knjižnica*. Med izdajanjem *Narodne biblioteke* pa so se začele porajati še podobne zbirke – pri Slovenski matici *Zabavna knjižnica* (1886), pa *Knjižnica družbe sv. Cirila in Metoda* (1888), *Slovanska knjižnica* (1888) in razne mladinske knjižne zbirke. Pripovedna proza je postala nadvse cenjeno in modno berilo.

Krajčevega prijateljstva s Franom Levstikom na tej točki njegovega delovanja ne moremo več prezreti. Knjižnica Mirana Jarca v Novem mestu v Posebnih zbirkah Boga Komelja hrani Krajčevo zapuščino, v njej med drugim bogato korespondenco. V pismu z dne 25. decembra 1882 Levstik Krajcu predlaga za naslov knjižne zbirke ime *Obči zbornik*.²⁴ 11. februarja 1878 pa beremo: "Včeraj sem po naključji slišal, da namerjate Vi na svitlo dati boljše slovenske pisatelje ter mej njimi tudi Prešernove Poezije. Tega Vam jaz ne bi svetoval, ker utegnate zabresti v neprijetne zadrege, če to storite, kajti dr. Prešeren je bil za svoja dediča postavil svojih dvoje otrok: Franca in Ernestino. Vaš stari prijatelj Levstik"²⁵

Znano je namreč, da je Krajec želel začeti zbirko s Prešernovimi *Poezijami*, vendar je po Levstikovem nasvetu to misel opustil in zbirko začel s *Kranjsko čbelico*. Tudi sicer je mnogokrat upošteval Levstikovo mnenje (7. avgust 1882): "... natisniti povesti in druge spise Andrejčkovega Jožeta (Podmiljščaka). Rastreseni so izlasti po knjigah sv. Mohorja, po "Glasniki", po "Besedniki" in morda še kod drugod. Bilo bi vsega vkupa dobrih 5 zvezkov, morebiti še več." V nadaljevanju Levstik Krajca še opozarja, naj se z rodbino pokojnega Podmiljščaka dogovori o dovoljenju za ponatis in nadaljuje: "Andrejčkov Jože je posebno izboren pripovedovalec, brez dvojbe prvi za Jurčičem, le premalo gospodskega vkusa ima časi, a domišljavosti posebno veliko in pripovedovati zna tako prijetno, kakor malokdo."²⁶

V pismu 10. januarja 1883 Levstik znova priporoča: "Te dni mi je na misel prišla "Babica", krasen roman, ter poleg tega tako nedolžen, da ga more vsak otrok čitati..."²⁷ v nadaljevanju pa piše, naj Krajec za ponatis vpraša F. Cegnarja, kar je ta tudi storil. V pismu, pisanem v Trstu, 18. januarja 1884, Fran Cegnar piše, da dovoli ponatis "pod temi le pogoji:

- 1) da natisnete poleg "Babice" tudi kratki, a izvrstni roman "Koliščina in stepe"...
- 2) da mi pred natiskom pošljete v popravo oba

romana, ker je mnogo še opiliti in jaz nemam več teh del...

- 3) zavezujem se, da omenjenih del ne dam tiskati, dokler niste Vi svojega tiska razprodali.²⁸

Krajčeva zbirka se je med ljudmi gotovo prijela, saj je danes težko najti zbirko v celoti. Že med tiskom je Krajec prejemal tudi ponudbe pisateljev, naj natisne njihovo delo. Knjižnica Mirana Jarca med drugimi pismi hrani tudi ponudbo Josipa Megliča – dr. Bratoljubiča Domobranskega,²⁹ nad katero pa se tiskar ni navdušil.

Prvotno navdušenje nad zbirko je z leti začelo upadati, pojavila se je *Slovenska matica*, ki je kljub Krajčevi želji, da bi se sporazumeli, tiskala roman *Z ognjem in mečem*, plačilna disciplina pa tudi ni bila vrlina tistega časa. Po besedah prof. Janka Krajca, tiskarjevega sina, je začela *Narodno biblioteko* izpodrivati tudi Gabrščkova *Slovanska knjižnica*, druge slovenske tiskarne pa so močno razširile svojo dejavnost in posel je začel pojemati. Tako je Krajec prenehal z *Narodno biblioteko* leta 1894, čeprav je imel v pripravi še VII in VIII del spisov Andrejčkovega Jožeta. Takoj ko se mu je ponudila prva priložnost za prodajo tiskarne, je to izkoristil in jo prodal.³⁰

Janez Krajec kot kulturni delavec

Janez Krajec se je že ob prihodu v Novo mesto vključil v njegovo javno življenje in postal ugleden družbeni delavec, ki je z isto natančnostjo in skrbnostjo opravljal zaupane mu javne funkcije, kot je vodil svoje podjetje. Oblast ga je vključila v razne odbore in mu nalagala različne dolžnosti. Deželni glavar ga je 24. januarja 1884 imenoval za zastopnika kranjskega deželnega zbora v šolskem svetu novomeške obrtno nadaljevalne šole, večkrat je bil izvoljen v mestni svet, bil je sodnik-prisednik za trgovske zadeve pri novomeškem okrožnem sodišču. 26. maja 1897 ga je novomeški občinski odbor izvolil v upravni odbor Mestne hranilnice v Novem mestu, 20. novembra 1897 pa ga je Deželni kranjski odbor imenoval za zaupnika za sestavo seznama vseh oseb, ki so v okraju Novo mesto dolžne plačevati osebno dohodnino. Bil je odbornik in ustanovni član raznih društev,³¹ npr. izobraževalnega društva tiskarjev v Ljubljani, prvega mojstrskega delavskega društva na Slovenskem, ustanovljenega leta 1868. V njem je aktivno sodeloval izmenoma kot zapisnikar, blagajnik ali predsednikov namestnik do leta 1872, ko je prevzel Blaznikovo tiskarno. Za tem se je delu v odboru odpovedal, nanj pa ni nikoli pozabil, saj je

²⁴ KMJ, MS 29, III, 6č.

²⁵ Prav tam, MS 29, III, 6a.

²⁶ Prav tam, MS 29, III, 6c.

²⁷ Prav tam, MS 29, III, 6d.

²⁸ Prav tam, MS 29, III, št. 26.

²⁹ Prav tam, MS 29, III, št. 28.

³⁰ Komelj, *Janez Krajec*, str. 70.

³¹ Komelj, *Janez Krajec*, str. 72.

tudi v času, ko je imel svoje podjetje v Novem mestu, društvu poleg redne članarine nakazoval še dodatne denarne prispevke.

Čeprav Janez Krajec po rodu ni bil Novomeščan, je za Novo mesto ogromno naredil. V letih 1894 in 1895 je na najvišjem delu Grma kupil dve posestvi,³² kjer je stala propadajoča kapelica Božjega groba – mavzolej grmskih graščakov, baronov Mordaxov, ki jo je s pomočjo prostovoljnih prispevkov, za katere je prosil v Dolenjskih novicah (1. julija 1894), že naslednjo pomlad slovesno odprl. Notranjost kapelice je opremil s predmeti, ki jih je našel v Novem mestu. Tako je pred propadom rešil kip Sočutne iz 15. stol., ki ga je našel na podstrešju frančiškanskega samostana, dve Metzingerjevi deli z zavrženih baročnih oltarjev, Scollov akvarel Novoga mesta iz leta 1836, rešil je zapuščino družine Scolla in z njo pisma izumitelja Josefa Resslera. Poleg vsega pa je bil Krajec tudi ljubitelj in zbiralec knjig, njegova knjižnica je obsegala vrsto pomembnih tiskov od Valentina Vodnika dalje.

Janez Krajec (1843–1921)
(Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto).

Janez Krajec je tudi na področju hranilništva, ki se mu je posvetil po odprodaji svoje tiskarne, pustil ogromen pečat. Leta 1894 so namreč v Novem mestu ustanovili Mestno hranilnico, ki je imela takrat drugačno vlogo, kot jo imajo podobne ustanove danes. V drugi polovici 19. stoletja so se slovenski domoljubi lotili ustanavljanja hranilno-kreditnih zadrug z jasnimi cilji – doseči neodvisnost od nemškega kapitala, preprečiti oderuštvo v mestih in na podeželju ter nuditi oporo domačemu človeku, kadar bi bil v stiski. Na ta način so hranilnice v zadnjih desetletjih pred razpadom avstro-ogrskega cesarstva odigrale pomembno vlogo pri zmanjševanju nemškutarskega narodnostnega in gospodarskega zatiranja.

Delo v Mestni hranilnici je Janeza Krajca tako prevzelo, da mu je ostal zvest skoraj do svoje smrti. Na svojo željo je 7. januarja 1919, ko je bil star 76 let, hranilnico zapustil, se umaknil na Grm in tam 26. septembra 1921 umrl.

Gotovo je Janez Krajec po smrti Jožefa Blaznika postal osrednja osebnost v slovenskem tiskarstvu in založništvu. To mesto je obdržal 25 let, ko je s svojim odhodom iz tiskarskega poklica na tem področju nastala velika vrzel ne le na Dolenjskem, pač pa tudi širše. Zato bi morali spomin nanj obuditi najprej v Novem mestu, kjer je velik pečat pustil tudi v javnem življenju in na kulturnem področju, za tem pa tudi širše, saj je brez dvoma s svojim delom Novomeščanom in Slovencem zapustil neprecenljivo dediščino, ki pa je danes, žal, pozabljena in bi bilo nanjo vredno opozoriti.

Bibliografija (248 monografskih in serijskih publikacij) predstavlja kronološki popis monografskih in serijskih publikacij od leta 1877 do 1901. Gradivo je zbrano s pomočjo katalogov v Knjižnici Mirana Jarca v Novem mestu, knjižnici frančiškanskega samostana v Novem mestu, Bibliografskega oddelka v NUK-u in Simoničeve Slovenske bibliografije (1550–1900).

1877

- Valvasor, Johann Weichard Freiherr von: Die Ehre des Herzogthums Krain (Buch I bis IV). Rudolfswerth, J. Krajec, 1877.
- Valvasor, Johann Weichard Freiherr von: Die Ehre des Herzogthums Krain (Buch V bis VIII). Rudolfswerth, J. Krajec, 1877.

1878

- Letno sporočilo četverorazredne deške ljudske šole v Novomestu. Rudolfswert. 1877/78. V Novomestu, v lastnej zalogi, natisnil J. Krajec, 1878.
- Programm des k. k. Real- und Obergymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1877–

³² KMJ, MS 29, I, št. 45 in 46, Kupni pogodbi z datumoma 19. in 30. april 1895.

8. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Buchdruckerei des J. Krajec, 1878.

1879

- Haderlap, Filip: Kuhnovci v Bosni. Nova pesem s podobami. Spisal Lipe Haderlap. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1879.
- Haderlap, Filip: Kuhnovci v Bosni. Nova pesem s podobami. Spisal Lipe Haderlap. II. pomnoženi natis. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, (po letu 1879).
- Peterlin, Anton: Drobtnice iz zgodovine Šmihelske. V spomin podane dobrotnikom novih Šmihelskih zvonov. V Novomestu, založila Šmihelska cerkev, natisnil J. Krajec, 1879.
- Sattner, Hugolin: Cerkevne pesmi. Mašne, Marijine in sv. Telesa, za mešan zbor. Vglasbil P. H. Sattner. V Novomestu, v lastni zalogi, tiskal J. Krajec, 1879.
- Valvasor, Johann Weichard Freiherr von: Die Ehre des Herzogthums Krain (Buch IX bis XI). Rudolfswert, J. Krajec, 1879.
- Valvasor, Johann Weichard Freiherr von: Die Ehre des Herzogthums Krain (Buch XII bis XV). Rudolfswert, J. Krajec, 1879.
- Imenik društvenikov narod. čitalnice v Novomestu o začetku leta 1878. Novomesto, založila narodna čitalnica, natisnil J. Krajec, 1879.
- Jahres-Bericht des Casino-Vereines in Rudolfswert 1878. Rudolfswert, Verlag des Casino-Vereines, Druck von J. Krajec, 1879.
- Letno sporočilo četverorazredne deške ljudske šole v Novomestu. Rudolfswert. 1878/79. Novomesto, v lastnej zalogi, natisnil J. Krajec, 1879.
- Programm des k. k. Real- und Obergymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1878–9. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Buchdruckerei des J. Krajec, 1879.
- Rechnungs-Abschluss des gewerblichen Aushilfskasse-Vereines, registrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung, in Rudolfswert am 31. Dezember 1878. Rudolfswert, Verlag des gewerblichen Aushilfskasse-Vereines, Druck v. J. Krajec, 1879.

1880

- Malovrh, Miroslav: Pesmi. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1880.
- Mitterrutzner, Johann Chrys: Slovani, v iztočni Pustriški dolini, na Tirolskem. Poslovenil Miroslav Malovrh. V Novomestu, tiskal in založil J. Krajec, 1880.
- Pader, Alojzij: Zakon in žena. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1880.
- Schmid, Christoph von: Spisi Krištofa Šmida. Poslovenjeni mladini v zabavo in poduk. Zv. 1.

Ljudevit Hrastar pozna Boga. Golobček. Poslovenil P. H. Sattner. V Novomestu, tiskal in založil J. Krajec, 1880.

- Schmid, Christoph von: Spisi Krištofa Šmida. Poslovenjeni mladini v zabavo in poduk. Zv. 2. Jozafat, kraljevič v Indiji. Povest iz prvih časov krščanstva. Poslovenil P. Florentin Hrovat. V Novomestu, tiskal in založil J. Krajec, 1880.
- Tisoč in ena noč. Pravljice iz jutrovih dežel. Zv. I. Za slovensko ljudstvo priredil L. Haderlap. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1880.
- Tisoč in ena noč. Pravljice iz jutrovih dežel. Zv. II. Za slovensko ljudstvo priredil L. Haderlap. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1880.
- Imenik društvenikov narod. čitalnice v Novomestu o začetku leta 1880. Novomesto, založila narodna čitalnica, natisnil J. Krajec, 1879.
- Jahres-Bericht des Casino-Vereines in Rudolfswert 1879. Rudolfswert, Verlag des Casino-Vereines, Druck von J. Krajec, 1880.
- Letno sporočilo četverorazredne deške ljudske šole v Novomestu. Rudolfswert. 1879/80. V Novomestu, v lastnej zalogi, natisnil J. Krajec, 1880.
- Letno sporočilo četverorazredne ljudske šole v Črnomlji. 1880. Novomesto, založil krajni šolski svet v Črnomlji, tiskal J. Krajec, 1880.
- Programm des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1879–80. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Buchdruckerei des J. Krajec, 1880.
- Rechnungs-Abschluss des gewerblichen Aushilfskasse-Vereines, registrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung, in Rudolfswert am 31. Dezember 1879. Rudolfswert, Verlag des gewerblichen Aushilfskasse-Vereines, Druck v. J. Krajec, 1879.

1881

- Radics, Peter: Maria Theresia und das Land Krain 1740–1780. Dem Volke erzählt von P. Radics. Rudolfswert, Verlag und Druck von J. Krajec, 1881.
- Sattner, Hugolin: Cerkevne pesmi v čast sv. Rešnjemu Telesu. Za mešan zbor vglasbil P. Hugolin Sattner. Delo II. V Novomestu, tiskal in založil J. Krajec, 1881.
- Schmid, Christoph von: Spisi Krištofa Šmida. Poslovenjeni mladini v zabavo in poduk. Zv. 3. Pridni Janezek in hudobni Mihec. Poslovenil Florentin Hrovat. V Novomestu, tiskal in založil J. Krajec, 1881.
- Tisoč in ena noč. Pravljice iz jutrovih dežel. Zv. III. Za slovensko ljudstvo priredil L. Haderlap. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1881.
- Tisoč in ena noč. Pravljice iz jutrovih dežel. Zv. IV. Za slovensko ljudstvo priredil L. Haderlap. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1881.

- Volčič, Janez: Pas svetega Jožefa in sedem nedelj svetemu Jožefu posvečenih. Spisal Janez Volčič. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1881.
- Imenik društvenikov narod. čitalnice v Novomestu o začetku leta 1881. Novomesto, založila narodna čitalnica, natisnil J. Krajec, 1881.
- Letno sporočilo četverorazredne deške ljudske šole v Novomestu. Rudolfswert. 1880/81. V Novomestu, v lastnej zalogi, natisnil J. Krajec, 1881.
- Programm des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1880–81. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Buchdruckerei des J. Krajec, 1881.
- Rechnungs-Abschluss des gewerblichen Aushilfskassen-Vereines, registrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung, in Rudolfswert am 31. Dezember 1880. Rudolfswert, Verlag des gewerblichen Aushilfskassen-Vereines, Druck v. J. Krajec, 1881.
- Kranjska Čbelica. Tretje bukvice. Za tisek priredil R. Perušek. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1883.
- Kranjska Čbelica. Četrte bukvice. Za tisek priredil R. Perušek. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1883.
- Kranjska Čbelica. Pete bukvice. Za tisek priredil R. Perušek. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1883.
- Podkrajšek, Fran: Krvna osveta. Iz spisov črkeškega častnika. Prosto predelal Fr. Miročkov. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1883.
- Schmid, Christoph von: Spisi Krištofa Šmida. Poslovenjeni mladini v zabavo in poduk. Zv. 4. Kanarček. Kresnica. Kapelica v gojzdu. Poslovenil Hugolin Sattner V Novomestu, tiskal in založil J. Krajec, 1883.
- Schmid, Christoph von: Spisi Krištofa Šmida. Poslovenjeni mladini v zabavo in poduk. Zv. 5. Slavček. Nema deklica. Poslovenil P. Florentin Hrovat. V Novomestu, tiskal in založil J. Krajec, 1883.
- Turgenjev, Ivan Sergeevič: Nesrečnica. Povest. Ruski spisal Ivan Sergijevič Turgenjev. Poslovenil I. P. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1883.
- Letno sporočilo četverorazredne deške ljudske šole v Novomestu. Rudolfswert. 1882/83. V Novomestu, v lastnej zalogi, natisnil J. Krajec, 1883.
- Programm des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1882–83. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Buchdruckerei des J. Krajec, 1883.

1882

- Stopinje k popolni ljubezni Božji, v zedinjeni z Jezusom pri sv. Maši in pri sv. Obhajilu. Mašne in obhajilne molitve pobožnim kristjanom po 31. izvirnem natisu nabral Janez Volčič, duhoven Ljubljanske škofije. V Ljubljani, založil in prodaja Matija Gerber, natisnil J. Krajec v Novomestu, 1882.
- Tisoč in ena noč. Pravljice iz jutrovih dežel. Zv. V. Za slovensko ljudstvo priredil L. Haderlap. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1882.
- Tisoč in ena noč. Pravljice iz jutrovih dežel. Zv. VI. Za slovensko ljudstvo priredil L. Haderlap. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1882.
- Valvasor, Johann Weichard von: Das Erz-Herzogthum Kärndten. Rudolfswert, J. Krajec, 1882.
- Letno sporočilo četverorazredne deške ljudske šole v Novomestu. Rudolfswert. 1881/82. V Novomestu, v lastnej zalogi, natisnil J. Krajec, 1882.
- Programm des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1881–82. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Buchdruckerei des J. Krajec, 1882.

1883

- Koder, Anton: V gorskem zakotji. Povest. Spisal Anton Koder. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1883.
- Kranjska Čbelica. Prve bukvice. Po drugem natisu za tisek priredil R. Perušek. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1883.
- Kranjska Čbelica. Druge bukvice. Za tisek priredil R. Perušek. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1883.
- Grabowsky, Mihail: Koliščina in stepe. Spisal v poljščini Mihail Grabowsky, poslovenil Fr. Cegnar. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1884.
- Marija, kraljica svetega rožnegavenca, Prosi za nas. V Novomestu, samozaložba, tiskal J. Krajec, 1884.
- Nemcova, Božena: Babica. Obrazi iz življenja na kmetih. Spisala po češki Božena Nemcova, poslovenil France Cegnar. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1884.
- Peterlin, Anton: Petirnati škapulir. Po zanesljivih spisih za družbenike petirnatega škapulirja sestavil Anton Peterlin. V Rudolfovu, samozaložba, tiskal J. Krajec, 1884.
- Podmilšak, Jože: Spisi Andrejčkovega Jožeta. I. Črtice iz življenja na kmetih. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1884.
- Schmid, Christoph von: Spisi Krištofa Šmida. Poslovenjeni mladini v zabavo in poduk. Zv. 6. Ferdinand. Čudapolno življenje mladega španskega grofiča. Poslovenil P. Florentin Hrovat. V Novomestu, tiskal in založil J. Krajec, 1884.

- Sienkiewicz, Henryk: Za kruhom. Povest. Poljski spisal H. Sienkiewicz, poslovenil P. Miklavc. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1884.
- Tisoč in ena noč. Pravljice iz jutrovih dežel. Zv. VII. Za slovensko ljudstvo priredil L. Haderlap. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1884.
- Letno sporočilo štirirazredne deške in dvorazredne dekliške šole v Črnomlji. V Črnomlji, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec v Rudolfovm, 1884.
- Letno sporočilo četverorazredne deške ljudske šole v Rudolfovm – Rudolfswert. 1883/84. V Novomestu, v lastnej zalogi, natisnil J. Krajec, 1884.
- Poročilo in imenik Narodne čitalnice v Rudolfovm o začetku leta 1884. Rudolfovo, založila Narodna čitalnica, tiskal J. Krajec, 1884.
- Programm des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1883–84. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Buchdruckerei des J. Krajec, 1884.

1885

- Berač. Povest. Elizabeta, angleška kraljica. Zgodovinska črtica. Iz nemškega poslovenil I. P. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1885.
- Hrovat, Florentin. Kranjska mesta. Po raznih virih sestavil P. Florentin Hrovat. (Z nekaterimi podobami). Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1885.
- Knjižica za ude tretjega reda sv. Frančiška. V Novomestu, samozaložba, tiskal J. Krajec, 1885.
- Podmilšak, Jože: Spisi Andrejčkovega Jožeta. II. Matevž Klander. Spiritus familiaris. Zgodovina motniškega polža. Gregor Koščenina. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1885.
- Podmilšak, Jože: Spisi Andrejčkovega Jožeta. III. Amerika ali povsod dobro – doma najboljše. Po poljščini predelana povest. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1885.
- Tisoč in ena noč. Pravljice iz jutrovih dežel. Zv. VIII. Za slovensko ljudstvo priredil L. Haderlap. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1885.
- Turgenjev, Ivan Sergeevič: Senilia. Poezije v prozi Ivana S. Turgenjeva. Prevedel Aleksander Hudovernik. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1885.
- Dolenjske novice. Novo mesto, J. Krajec, 1885–1919 (35 letnikov).
- Letno sporočilo četverorazredne deške ljudske šole v Novomestu – Rudolfswert. 1884/85. V Rudolfovm, v lastnej zalogi, tiskal J. Krajec, 1885.
- Poročilo in imenik Narodne čitalnice v Rudolfovm o začetku leta 1885. Rudolfovo, založila Narodna čitalnica, tiskal J. Krajec, 1885.
- Programm des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1884–85. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1885.
- Boj s naravo. Prevedel P. Miklavc. Treskova Urška. Spisal Fridolin Kaučič. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1886.
- General Lavdon, oče vojakov imenovan. Prosto priredil po V. E. Martin Molek. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1886.
- Podgornik, Fran. Delavski prijatelj. Nauki, ki so delavcem v sedanji dobi posebno potrebni. Spisal France Podgornik. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1886.
- Pravila katoliške družbe rokodelskih pomočnikov v Rudolfovm. V Rudolfovm, založila Katoliška družba rokodelskih pomočnikov, tiskal J. Krajec, 1886.
- Schmid, Christoph von: Spisi Krištofa Šmida. Poslovenjeni mladini v zabavo in poduk. Zv. 7. Jagnje. Starček z gore. Poslovenil P. Florentin Hrovat. V Novomestu, tiskal in založil J. Krajec, 1886.
- Spisje. P. Miklavc. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1886.
- Tisoč in ena noč. Pravljice iz jutrovih dežel. Zv. IX. Za slovensko ljudstvo priredil L. Haderlap. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1886.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1885–86. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1886.
- Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Rudolfovm (Novomestu). 1885/86. V Rudolfovm, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1886.
- Letno sporočilo četverorazredne ljudske ljudske šole Metliki koncem šolskega leta 1885/86. V Metliki, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec v Rudolfovm, 1886.
- Letno sporočilo štirirazredne deške in dvorazredne dekliške šole v Črnomlji, 1886. Črnomelj, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec v Rudolfovm, 1886.
- Poročilo in imenik Narodne čitalnice v Rudolfovm o začetku leta 1886. Rudolfovo, založila Narodna čitalnica, tiskal J. Krajec, 1886.
- Prvo skupno letno poročilo ljudskih šol novomeškega okraja. Sestavili učitelji pod vodstvom c. kr. okrajnega šolskega nadzornika. V Novomestu, založili učitelji, tiskal J. Krajec, 1886.
- Zum neuen Jahre 1886 von der Stadt und Bürgercorps-musik zu Rudolfswert. Rudolfswert, Verlag des Musik Vereines, Druck von J. Krajec, 1886.

1887

- Dolenc, Rihard: Sadjarstvo ali ovočarstvo. Navod k umnemu izgajevanju lepega, krepkega sadnega drevja, s posebnim ozirom na osnovo, vreditev in oskrbovanje drevesnic v ljudski šoli. Del 1. Spisal Rihard Dolenc. Rudolfovo, tiskal in založil J. Krajec, 1887.
- Pesjak, Luiza: Beatin dnevnik. Roman. Spisala Lujiza Pesjakova. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1887.
- Pet nedelj, posvečenih peterim ranam sv. Frančiška. Rudolfovo, založil III. red, tiskal J. Krajec, 1887.
- Stoll, Viljem: Grška mythologija. Rimska mythologija. Po nemški mythologiji Grkov in Latincev H. Viljema Stolla poslovenil Lavoslav Koprivšek. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1887.
- Volčič, Janez: Jezus in Marija moja ljubezen, ali nauki in molitve za slovensko mladost. Spisal Janez Volčič. 4. pomnož. nat. V Ljubljani, založil Matija Geber, tiskal J. Krajec v Rudolfovem, 1887.
- Volčič, Janez: Sveta ura, moliti Jezusa v Zakramentu ljubezni Božje, ali obiskovanje presv. Rešnjega Telesa in počevanje vselej neomadežane Device Marije, za vse dni v mescu poleg sv. Alfonsa Marija Ligvorjana, s pristavkom mnogih drugih molitev in pobožnost. Spisal Janez Volčič. 5. nat. V Ljubljani, založil M. Geber, tiskal J. Krajec v Novomestu, 1887.
- Volčič, Janez: Zgodovina Šmarješke fare pri Novem mestu. Spisal Janez Volčič. V Novem mestu, lastna založba, tiskal J. Krajec, 1887.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1886-87. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1887.
- Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Rudolfovem (Novomestu). 1886/87. V Rudolfovem, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1887.
- Poročilo in imenik Dolenjskega pevskega društva v Rudolfvem za leto 1886. V Rudolfvem, založilo "Dolenjsko društvo", tiskal J. Krajec, 1887.
- Poročilo in imenik "Narodne čitalnice" v Rudolfvem o začetku leta 1887. Založila Narodna čitalnica, tiskal J. Krajec, 1887.
- Zum neuen Jahre 1887 von der Stadt und Bürgercorps-musik zu Rudolfswert. Rudolfswert, Verlag des Musik Vereines, Druck von J. Krajec, 1887.
- Schmid, Christoph von: Spisi Krištofa Šmida. Poslovenjeni mladini v zabavo in poduk. Zv. 8. Pirhi. Ivan, turški sóženj. Krščanska obitelj (družina). Poslovenil P. Florentin Hrovat. V Novem Mestu, tiskal in založil J. Krajec, 1888.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1887-88. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1888.
- Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1887/88. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1888.
- Letno sporočilo četverorazredne ljudske ljudske šole Metliki koncem šolskega leta 1887/88. V Metliki, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec v Rudolfvem, 1888.
- Letno poročilo dvorazredne dekliške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1887/8. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1888.
- Letno sporočilo štirirazredne ljudske šole v Črnomlju. 1888. Črnomelj, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec v Rudolfvem, 1888.
- Poročilo in imenik Dolenjskega pevskega društva v Rudolfvem za leto 1887. V Rudolfvem, založilo "Dolenjsko društvo", tiskal J. Krajec, 1888.
- Poročilo in imenik "Narodne čitalnice" v Rudolfvem o začetku leta 1887. Založila Narodna čitalnica, tiskal J. Krajec, 1887.
- Zum neuen Jahre 1888 von der Stadt und Bürgercorps-musik zu Rudolfswert. Rudolfswert, Verlag des Musik Vereines, Druck von J. Krajec, 1888.

1889

1888

- Pet nedelj, posvečenih peterim ranam sv. Frančiška. 3. pomnoženi natis. Rudolfovo, tretji red, tiskal J. Krajec, 1888.
- Ceremoniale III. Ordinis S. Francisci. Obrednik III. reda sv. Frančiška. Rudolfovo, založil tretji red, tiskal J. Krajec, 1889.
- Romih, Tomaž: Temeljni nauk o knjigovodstvu. (I: Jednostavno knjigovodstvo). Poleg letnega poročila deške meščanske šole na Krškem z dodatki. Spisal Tomaž Romih. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1889.
- Tisoč in ena noč. Pravljice iz jutrovih dežel. Zv. X. Za slovensko ljudstvo priredil L. Haderlap. Novomesto, tiskal in založil J. Krajec, 1889.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1888-89. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1889.
- Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1888/89. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1889.
- Letno poročilo dvorazredne dekliške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1888/89. V

- Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1889.
- Poročilo in imenik Dolenjskega pevskega društva v Rudolfovem za leto 1888. V Rudolfovem, založilo "Dolenjsko društvo", tiskal J. Krajec, 1889.
 - Poročilo in imenik Narodne čitalnice v Rudolfovem o začetku leta 1889. Rudolfovo, založila Narodna čitalnica, tiskal J. Krajec, 1889.
 - Zum neuen Jahre 1889 von der Stadt und Bürgercorps-musik zu Rudolfswert. Rudolfswert, Verlag des Musik Vereines, Druck von J. Krajec, 1889.
- 1890**
- Gregorič, Tadej: Duhovna samota ali osem-dnevne duhovne vaje v štiriindvajsetih premišljevanjih. Po Jožef Pergmayr-ji spisal P. Tadej Gregorič. Rudolfovo, založil III. red, tiskal J. Krajec, 1890.
 - Perušek, Rajko: Zloženke v novej slovenščini. Spisal R. Perušek. V Novem Mestu, tiskal J. Krajec o trošku pisateljevem, 1890.
 - Podmilšak, Jože: Spisi Andrejčkovega Jožeta. IV. Popotni listi. Cesar Jožef v Krašnji. Nočni sprehod. Popotniki v arabski puščavi. Spomin na Dubrovnik. Dambeški zvon. Novo Mesto, natisnil in založil J. Krajec 1890.
 - Podmilšak, Jože: Spisi Andrejčkovega Jožeta. V. Žalost in veselje. Novo Mesto, natisnil in založil J. Krajec 1890.
 - Popis praznovanja 40letnega vladanja Nj. Veličanstva presvitlega cesarja Franca Jožefa I. in blagoslovljenja nove Franc Jožefove šole in nove šolske zastave. Šolski mladini v Črnomlju v spomin. V Črnomlju, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec v Rudolfovem, 1890.
 - Schmid, Christoph von: Spisi Krištofa Šmida. Poslovenjeni mladini v zabavo in poduk. Zv. 9. Hmeljevo cvetje. Marijina podoba. Poslovenil P. Florentin Hrovat. V Novem mestu, tiskal in založil J. Krajec, 1890.
 - Vodilo tretjega svetovnega reda sv. Frančiška. Rudolfovo, založil tretji red, tiskal J. Krajec, 1890.
 - Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1889-90. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1890.
 - Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1889/90. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1890.
 - Poročilo in imenik "Dolenjskega pevskega društva" v Rudolfovem za leto 1889. V Rudolfovem, založilo "Dolenjsko društvo", tiskal J. Krajec, 1890.
 - Zum neuen Jahre 1890 von der Stadt und Bürgercorps-musik zu Rudolfswert. Rudolfswert, Verlag des Musik Vereines, Druck von J. Krajec, 1890.
- 1891**
- Bedének, Jakob: Solnce in senca. Povest. Pri prostemu narodu v poduk in zabavo spisal J. Bedének. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1891.
 - Dolenc, Rihard: Nauk, kako zasajati vinograde z ameriškimi trtami, da jih trtna uš ne more uničiti. Po naročilu deželnega odbora kranjskega spisal Rihard Dolenc. V pojasnilo več slik. Drugi po najnovejših skušnjah popolnjeni natis. V Rudolfovem, založil deželni odbor kranjski, natisnil J. Krajec, 1891.
 - Hrovat, Ladislav: Pravila za pisavo. Spisal P. Ladislav Hrovat. Drugi natis z dodatki. Novo Mesto, založil P. Ladislav Hrovat, tiskal J. Krajec, 1891.
 - Pet nedelj, posvečenih peterim ranam sv. Frančiška. 4. nespremen. nat. V Rudolfovem, tretji red, tiskal J. Krajec, 1891.
 - Schmid, Christoph von: Spisi Krištofa Šmida. Poslovenjeni mladini v zabavo in poduk. Zv. X. Ludovik, mladi izseljenec. Poslovenil P. Florentin Hrovat. V Novem mestu, tiskal in založil J. Krajec, 1891.
 - Tisoč in ena noč. Pravljice iz jutrovih dežel. Zv. XI. Za slovensko ljudstvo priredil L. Haderlap. Novo Mesto, tiskal in založil J. Krajec, 1891.
 - Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1890-91. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1891.
 - Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1890/91 V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1891.
 - Letno poročilo četverorazredne ljudske šole v Metliki koncem šolskega leta 1890/91. V Metliki, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1891.
 - Letno sporočilo Franc – Jožefove ljudske šole v Črnomlju, štirirazrednica z dekliško paralelko 1890/91. Črnomelj, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1891.
 - Letno sporočilo trirazredne dekliške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1890/91. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1891.
 - Poročilo in imenik "Dolenj. pevskega društva" v Rudolfovem za leto 1890. V Rudolfovem, založilo "Dol. pevsko društvo", tiskal J. Krajec, 1891.
 - Poročilo in imenik Narodne čitalnice v Rudolfovem o začetku leta 1891. Rudolfovo, založila Narodna čitalnica, tiskal J. Krajec, 1891.

1892

- Sienkiewicz, Henryk: Z ognjem in mečem. Zgodovinski roman. Poljski spisal H. Sienkiewicz, poslovenil Podravski. I. zvezek. Novo Mesto, tiskal in založil J. Krajec, 1892.
- Sienkiewicz, Henryk: Z ognjem in mečem. Zgodovinski roman. Poljski spisal H. Sienkiewicz, poslovenil Podravski. II. zvezek. Novo Mesto, tiskal in založil J. Krajec, 1892.
- Sophocles: Sofoklejev Edip na Kolonu. Životopis Sofoklejev in uvod napisal, dramo prevedel in opomnje dodal R. Perušek. V Novem Mestu, natisnil in založil J. Krajec, 1892.
- Venomer-Križan: Svitoslav. Povest za slovensko ljudstvo. Spisal Venomer-Križan. Novo Mesto, tiskal in založil J. Krajec, 1892.
- Imenik članov društva "Novomeška godba" v Rudolfovem za leto 1892. V Rudolfovem, založilo Novomeško godbeno društvo, tiskal J. Krajec, 1892.
- Jahresbericht der Landes- Wein-, Obst- und Ackerbauschule zu Stauden bei Rudolfswert für das Schul- und Wirtschaftsjahr 1889/90. Von der Schulleitung verfasst, Rudolfswert, Verlag des Krain Landesausschusses, Druck von J. Krajec, 1892.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1891-92. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1892.
- Jahres-Bericht des Casino-Vereines in Rudolfswert 1891. Rudolfswert, Verlag des Casino-Vereines, Druck von J. Krajec, 1892.
- Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1891/92. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1892.
- Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Mokronogu za šolsko leto 1891/92. V Mokronogu, tiskal J. Krajec, 1892.
- Letno poročilo Národne čitalnice v Novem Mestu za leto 1892. Novo Mesto, založila "Národna čitalnica", tiskal J. Krajec, 1892.
- Letno poročilo o deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu pri Rudolfovem za šolsko leto in gospodarsko leto 1889/90. Spisalo vodstvo. V Rudolfovem, izdal in založil deželni odbor kranjski, tiskal J. Krajec, 1892.
- Letno sporočilo trirazredne dekliške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1891/92. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1892.
- Letno sporočilo Franc-Jožefove ljudske šole v Črnomlju, štirirazrednica z dekliško paralelo 1891/92. Črnomelj, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1892.
- Poročilo in imenik Dolenj. pevskega društva v

Novem Mestu za leto 1891. V Novem Mestu, založilo "Dol. pevsko društvo", tiskal J. Krajec, 1892.

1893

- Schmid, Christoph von: Spisi Krištofa Šmida. Poslovenjeni mladini v zabavo in poduk. Zv. 4. Kanarček. Kresnica. Kapelica v gojzdu. Poslovenil Hugolin Sattner. V Novem mestu, tiskal in založil J. Krajec, 1893.
- Sienkiewicz, Henryk: Z ognjem in mečem. Zgodovinski roman. Poljski spisal H. Sienkiewicz, poslovenil Podravski. III. zvezek. Novo Mesto, tiskal in založil J. Krajec, 1893.
- Sienkiewicz, Henryk: Z ognjem in mečem. Zgodovinski roman. Poljski spisal H. Sienkiewicz, poslovenil Podravski. IV. zvezek. Novo Mesto, tiskal in založil J. Krajec, 1893.
- Imenik članov društva "Novomeška godba" v Rudolfovem za leto 1893. V Rudolfovem, založilo Novomeško godbeno društvo, tiskal J. Krajec, 1893.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1892-93. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1893.
- Jahres-Bericht des Casino-Vereines in Rudolfswert 1892. Rudolfswert, Verlag des Casino-Vereines, Druck von J. Krajec, 1893 (petlistno poročilo).
- Jahres-Bericht des Casino-Vereines in Rudolfswert 1892. Rudolfswert, Verlag des Casino-Vereines, Druck von J. Krajec, 1893. (sedemlistno poročilo)
- Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1892/93. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1893.
- Letno poročilo Národne čitalnice v Novem Mestu za leto 1893. Novo Mesto, založila "Národna čitalnica", tiskal J. Krajec, 1893.
- Letno poročilo štirirazredne ljudske in obrtne nadaljevalne šole v Metliki. V Metliki izdalo šolsko voditeljstvo na konci šolskega leta 1892/93, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec v Novem Mestu, 1893.
- Poročilo in imenik dolenjskega pevskega društva v Novem Mestu za leto 1892. V Novem Mestu, založilo "Dol. pevsko društvo", tiskal J. Krajec, 1893.

1894

- Finžgar, Franc Saleški: Zaroka o polnoči. Novela. Spisal Basnigoj. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1894.
- Podmilšak, Jože: Spisi Andrejčkovega Jožeta. VI.

- Nekaj iz ruske zgodovine. Iz češčine poslovenjena studija Ferdinanda Kopa. Vojniška republika Zaporožskih Kozakov. Češki spisal J. Perwolf. Novomesto, natisnil in založil J. Krajec, 1894.
- Rohrman, Viljem: Nauk slovenskim gospodarjem, kako zboljšati rejo goveje živine. Spisal Viljem Rohrman. V Novem mestu, založila podružnica c. kr. kmetijske družbe, tiskal J. Krajec, 1894.
 - Imenik podpirateljev "Novomeške godbe" v letu 1894. Novo mesto, samozaložba, tiskal J. Krajec, 1894.
 - Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1893-94. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1894.
 - Jahres-Bericht des Casino-Vereines in Rudolfswert 1893. Rudolfswert, Verlag des Casino-Vereines, Druck von J. Krajec, 1894.
 - Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1893/94. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1894.
 - Letno poročilo Národne čitalnice v Novem Mestu za leto 1894. Novo Mesto, založila "Národna čitalnica", tiskal J. Krajec, 1894.
 - Letno poročilo o deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli na Grmu pri Rudolfovem za šolsko leto in gospodarsko leto 1894/95. Spisalo vodstvo. V Rudolfovem, izdal in založil deželni odbor kranjski, tiskal J. Krajec, 1894.
 - Letno sporočilo trirazredne dekliške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1893/94. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1894.
 - Poročilo in imenik Dolenjskega pevskega društva v Novem Mestu za leto 1893. V Novem Mestu, založilo "Dol. pevsko društvo", tiskal J. Krajec, 1894.
 - Program in poročilo deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu pri Rudolfovem koncem šolskega leta 1893/94. Na Grmu, izdalo vodstvo šole, založila šola, tiskal J. Krajec Novo Mesto, 1894.
 - P. Florentin Hrovat. V Novem mestu, tiskal in založil J. Krajec, 1895.
 - Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1894-95. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1895.
 - Jahres-Bericht des Casino-Vereines in Rudolfswert 1894. Rudolfswert, Verlag des Casino-Vereines, Druck von J. Krajec, 1895.
 - Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1894/95. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1895.
 - Letno poročilo Národne čitalnice v Novem Mestu za leto 1895. Novo Mesto, založila "Národna čitalnica", tiskal J. Krajec, 1895.
 - Letno sporočilo trirazredne dekliške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1894/95. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1895.
 - Poročilo in imenik Dolenjskega pevskega društva v Novem Mestu za leto 1894. V Novem Mestu, založilo "Dol. pevsko društvo", tiskal J. Krajec, 1895.
 - Program in poročilo deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu pri Rudolfovem koncem šolskega leta 1894/95. Na Grmu, izdalo vodstvo šole, založila šola, tiskal J. Krajec Novo Mesto, 1895.
 - Programm und Jahresbericht der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule zu Stauden bei Rudolfswert für das Schuljahr 1894/95. Im selbstverlage, Druck von J. Krajec, 1895.
 - Prvo letno poročilo bolnišnice Usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem Mestu z dodatkom bolezni, zdravniške pomoči in stanu vseh oseb, katere so se v letu 1894 brez razlike, vere in stanu, v bolnišnico sprejele in tam zdravile. V Novem Mestu, založil samostan Usmiljenih bratov, 1895.
 - Računski zaključek mestne hranilnice v Novem Mestu z upravo dobo od dné 1. maja do dné 31. decembra 1894. leta. V Novem mestu, založila mestna hranilnica, natisnil J. Krajec, 1895.

1895

- Cerkevne pesmi. V porabo šolski mladini. V Novem mestu, založil, tiskal in prodaja J. Krajec, 1895.
- Hrovat, Ladislav: Karmelska bratovščina sv. škapulirja. Za Slovence po knjigah Serapion in Celinšek posnel P. Ladislav Hrovat. V Novem mestu, samozaložba, tisk J. Krajec, 1895.
- Schmid, Christoph von: Spisi Krištofa Šmida. Poslovenjeni mladini v zabavo in poduk. Zv. 11. Najboljša dediščina. Leseni križ. Poslovenil

1896

- Molitve in pesmi za šolsko mladino. V Novem mestu, založili trebanjski šolarji, tiskal J. Krajec, 1896.
- Imenik podpirateljev Novomeške godbe v letu 1895. Novo mesto, samozaložba, tiskal J. Krajec, 1896.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1895-96. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1896.
- Letno poročilo četverorazredne deške ljudske

šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1895/96. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1896.

- Letno poročilo Národne čitalnice v Novem Mestu za leto 1896. Novo Mesto, založila "Národna čitalnica", tiskal J. Krajec, 1896.
- Letno sporočilo trirazredne dekliške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1895/96. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1896.

1897

- Računski zaključek mestne hranilnice v Novem Mestu za drugo upravno dobo od dné 1. januarja do dné 31. decembra 1895. leta. V Novem mestu, založila mestna hranilnica, natisnil J. Krajec, 1896.
- Imenik podpirateljev Novomeške godbe v letu 1896. Novo mesto, samozaložba, tiskal J. Krajec, 1897.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1896–97. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1897.
- Jahres-Bericht des Casino-Vereines in Rudolfswert 1896. Rudolfswert, Verlag des Casino-Vereines, Druck von J. Krajec, 1897.
- Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert) 1896/97. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1897.
- Letno sporočilo Franc Jožefove ljudske šole v Črnomlju, štirirazrednice z dekliško paralelko 1896/97. Črnomelj, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1897.
- Letno poročilo Narodne čitalnice v Novem Mestu za leto 1897. Novo Mesto, založila Narodna čitalnica, tiskal J. Krajec, 1897.
- Letno poročilo štirirazredne ljudske in obrtne nadaljevalne šole v Metliki. V Metliki, izdalo šolsko voditeljstvo na koncu šolskega leta 1896/97, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec Novo mesto, 1897.
- Letno sporočilo trirazredne dekliške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1896/97. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec Novo mesto, 1897.
- Letno sporočilo trirazredne dekliške ljudske šole v Toplicah. 1896/97. V Novem mestu, izdalo šolsko ravnateljstvo, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1897.
- Poročilo okrajne bolniške blagajne v Novem mestu za leta 1891–1895. Novo mesto, založila okrajna bolniška blagajna, tiskal J. Krajec, 1897.
- Računski zaključek mestne hranilnice v Novem Mestu za tretjo upravno dobo od dné 1. januarja do dné 31. decembra 1896. leta. V No-

vem mestu, založila mestna hranilnica, natisnil J. Krajec, 1897.

1898

- Hrovat, Ladislav: Mati Božja Bistriška. Kratek popis bistrške božje poti. Poleg hrvatske, po duhovni oblasti potrjene knjižice, posnel P. Ladislav. Novo mesto, tiskal in založil J. Krajec, 1898.
- Molitvena družba večnega križevega pota pri oo. frančiškanih v Novem Mestu. V Novem mestu, samozaložba, tiskal J. Krajec, 1898.
- Pogačnik, Anton: O jetiki, sušici ali deri. Spisal Anton Pogačnik. Novo mesto, založil pisatelj, tiskal J. Krajec, 1898.
- Imenik podpirateljev Novomeške godbe v letu 1897. Novo Mesto, samozaložba, tiskal J. Krajec, 1898.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1897–98. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1898.
- Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Novem Mestu (Rudolfswert). 1897/98. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1898.
- Letno sporočilo Franc Jožefove ljudske šole v Črnomlju, štirirazrednice z dekliško paralelko 1897/98. Črnomelj, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1898.
- Letno poročilo štirirazredne ljudske in obrtne nadaljevalne šole v Metliki. V Metliki, izdalo šolsko voditeljstvo na koncu šolskega leta 1897/98, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec v Novem Mestu, 1898.
- Letno poročilo trirazredne dekliške ljudske šole v Novem Mestu. 1897/98. V Novem Mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1898.

1899

- Levec, Anton: Lokavi snubač. Veseloigra v 1 dejanji. Spisal A. L. Bistriški. V Novem mestu, založil pisatelj, tiskal J. Krajec, 1899.
- Molitvena družba večnega križevega pota pri oo. frančiškanih v Novem mestu. V Novem mestu, samozaložba, tiskal J. Krajec, 1899.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1898–99. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1899.
- Jahres-Bericht des Casino-Vereines in Rudolfswert 1898. Rudolfswert, Verlag des Casino-Vereines, Druck von J. Krajec, 1899.
- Letno izvestje štirirazredne ljudske in obrtne nadaljevalne šole v Metliki. V Metliki, izdalo šolsko voditeljstvo koncem šolskega leta 1898/

- 99, založil krajni šolski svet, tiskal Janez Krajec v Novem mestu, 1899.
- Letno poročilo četverorazredne deške ljudske šole v Rudolfovem. 1898/99. V Rudolfovem, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1899.
 - Letno sporočilo Franc Jožefove ljudske šole v Črnomlju, štirirazrednice z dekliško paralelko. 1898/99. V Črnomlju, izdalo šolsko voditeljstvo, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec v Novem mestu, 1899.
 - Letno poročilo Narodne čitalnice v Novem mestu ob novem letu 1899. Novo mesto, založila "Národna čitalnica", tiskal J. Krajec, 1899.
 - Letno poročilo trirazredne dekliške ljudske šole v Novem mestu. 1898/99. V Novem mestu, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1899.
 - Računski zaključek mestne hranilnice v Novem mestu za šesto upravno dobo od dné 1. januarja do dné 31. decembra 1899. leta. V Novem mestu, založila mestna hranilnica, natisnil J. Krajec, 1900.

1901

- Letno poročilo Narodne čitalnice v Novem mestu ob novem letu 1901. Novo mesto, založila "Narodna čitalnica", tiskal J. Krajec, 1901.
- Računski zaključek mestne hranilnice v Novem mestu za sedmo upravno dobo od dné 1. januarja do dné 31. decembra 1900. leta. V Novem mestu, založila mestna hranilnica, natisnil J. Krajec, 1901.

1900

- Gebetsverein von einigen Kreuzweg im Kloster der PP. Franciscaner in Rudolfswert. Rudolfswert, Selbstverlag, Druck von J. Krajec, 1900.
- Liguori, Alfonso Maria di: Hišno mision ali duhovne vaje. Po sv. Alfonzu Liguorskem z nekaterimi nauki in molitvami priredil in poslovenil P. Marijan Širca. Drugo pomnoženo izdanje. V Novem mestu, tiskal in založil J. Krajec, 1900.
- Pravila Dolenjskega pevskega društva v Rudolfovem. V Rudolfovem, založilo Dolenjsko pevsko društvo, tiskal J. Krajec, 1900.
- Prirastek knjig okrajne učiteljske knjižnice v Črnomlju od leta 1890. do leta 1900. V Črnomlju, založila okrajna učiteljska knjižnica, tiskal J. Krajec v Novem mestu, 1900.
- Zhuber, Pavel: Curort Töplitz in Krain. Das krainische Gastein. Thermal und Moorbäder. Von Paul Zhuber von Okrog. In Rudolfswert, Im Verlage der Badeverwaltung, Druck von J. Krajec, 1900.
- Zhuber, Pavel: Zdravilišče Toplice na Kranjskem. Kranjski Gaštajn. Gorke in grezne kopeli. Spisal Pavel Zhuber pl. Okrog. V Novem mestu, v zalogi zdravilišnega opravništva, tiskal J. Krajec, 1900.
- Jahresbericht des k. k. Ober-Gymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1899–1900. Rudolfswert, Verlag der Lehranstalt, Druck von J. Krajec, 1900.
- Letno poročilo Narodne čitalnice v Novem mestu ob novem letu 1900. Novo mesto, založila "Národna čitalnica", tiskal J. Krajec, 1900.
- Letno poročilo štirirazredne deške ljudske šole v Rudolfovem. 1899/1900. V Rudolfovem, založil krajni šolski svet, tiskal J. Krajec, 1900.
- Letno poročilo trirazredne dekliške ljudske šole v Novem mestu. 1899/1900. V Novem mestu, založil krajevni šolski svet v Novem mestu, tiskal J. Krajec, 1900.
- Računski zaključek mestne hranilnice v Novem mestu za šesto upravno dobo od dné 1. januarja do dné 31. decembra 1899. leta. V Novem mestu, založila mestna hranilnica, natisnil J. Krajec, 1900.

Naslovi iz knjižne zbirke Narodna biblioteka (58 naslovov)

- Kranjska čbelica*. Prve bukvice. Novo mesto, 1883.
- Kranjska čbelica*. Druge bukvice. Novo mesto, 1883.
- Kranjska čbelica*. Tretje bukvice. Novo mesto, 1883.
- Koder, Anton: *V gorskem zakotji*. Novo mesto, 1883.
- Kranjska čbelica*. Četrte bukvice. Novo mesto, 1883.
- Kranjska čbelica*. Pete bukvice. Novo mesto, 1883.
- Podkrajšek, Fran: *Krvna osveta*. Novo mesto, 1883.
- Turgenev, Ivan Sergeevič: *Nesrečnica*. Novo mesto, 1883.
- Turgenev, Ivan Sergeevič: *Nesrečnica*. Novo mesto, 1883.
- Grobowsky, Mihail: *Koliščina in stepe*. Novo mesto, 1884.
- Sienkiewicz, Henryk: *Za kruhom*. Novo mesto, 1884.
- Podmilšak, Jože: *Spisi Andrejčkovega Jožeta*. Novo mesto, 1884.
- Nemcová, Božena: *Babica*. I. Novo mesto, 1884. Istega leta je izšel še ponatis.
- Nemcová, Božena: *Babica*. II. Novo mesto, 1884. Istega leta je izšel še ponatis.
- Turgenev, Ivan Sergeevič: *Senilia*. Novo mesto, 1885.
- Podmilšak, Jože: *Spisi Andrejčkovega Jožeta*. II. Novo mesto, 1885.
- Berač. Povest. *Elizabeta*. Novo mesto, 1885.
- Podmilšak, Jože: *Spisi Andrejčkovega Jožeta*. III. Novo mesto, 1885.
- Boj s prirodo. *Treskova Urška*. Novo mesto, 1886.
- General Lavdon, oče vojakov imenovan*. Novo mesto, 1886. Istega leta je izšel še ponatis.
- Spisje*. Novo mesto, 1886.
- Pesjak, Lujiza: *Beatín dnevnik*. Novo mesto, 1887. Istega leta je izšel še ponatis.
- Stoll, Viljem: *Grška mythologija*. Novo mesto,

1887. V tem letu je bila knjiga še petkrat ponatisnjena.
- Stoll, Viljem: *Rimska mythologija*. Novo mesto, 1887. Istega leta je izšel še ponatis.
- Podmilšak, Jože: *Spisi Andrejčkovega Jožeta*. IV. Novo mesto, 1890.
- Podmilšak, Jože: *Spisi Andrejčkovega Jožeta*. V. Novo mesto, 1890. V istem letu sta sledila še dva ponatisa.
- Bedének, Jakob: *Solnce in senca*. Novo mesto, 1890.
- Venomer-Križan: *Svitoslav*. Novo mesto, 1892.
- Sienkiewicz, Henryk: *Z ognjem in mečem*. I. zv. Novo mesto, 1892. Istega leta je izšel še ponatis.
- Sophocles: *Sofoklejev Edip na Kolonu*. Novo mesto, 1892.
- Sienkiewicz, Henryk: *Z ognjem in mečem*. I. zv. Novo mesto, 1893. Istega leta je izšel še ponatis.
- Sienkiewicz, Henryk: *Z ognjem in mečem*. II. zv. Novo mesto, 1893. V istem letu še trije ponatisi.
- Sienkiewicz, Henryk: *Z ognjem in mečem*. III. zv. Novo mesto, 1893. V istem letu še trije ponatisi.
- Sienkiewicz, Henryk: *Z ognjem in mečem*. IV. zv. Novo mesto, 1893. V istem letu še dva ponatisa.
- Podmilšak, Jože: *Spisi Andrejčkovega Jožeta*. VI. Novo mesto, 1894.
- Finžgar, Fran Saleški: *Zaroka o polnoči*. Novo mesto, 1894.

VIRI

- KMJ – Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto.
Rokopisni oddelek: *Posebne zbirke Boga Komelja*.

LITERATURA

- Berčič, Branko: *Tiskarstvo na Slovenskem* : zgodovinski oris. Ljubljana : Odbor za proslavo 100-letnice grafične organizacije na Slovenskem, 1968.
- Dular, Anja, *Živeti od knjig : zgodovina knjigotrštva na Kranjskem do začetka 19. stoletja*. Ljubljana : Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 2002.
- Granda, Stane: *Dolenjska v revolucionarnem letu 1848/49*. Novo mesto : Dolenjska založba, [Ljubljana] : Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, 1995.
- Jakopec, Miloš: *Časnikarstvo na Dolenjskem 1848-1941*. Novo mesto : Dolenjska založba : Dolenjski list, 1994.
- Jarc, Janko: Franc Anton Breckerfeld o Novem mestu. V: Jarc, Janko (ur.): *Jarčev zbornik : razprave in potreti*. Novo mesto : Dolenjska založba, 1993.
- Komelj, Bogo: Novomeški tiskar in založnik Janez Krajec. V: *Knjižnica* št. 1-4/1967, str. 66-72.

- Kmecl, Matjaž: *Od pridige do kriminalke ali o meščanskih začetkih slovenske pripovedne proze*. Ljubljana : Mladinska knjiga, 1975.
- Leksikon Cankarjeve založbe, *Svetovna književnost*. Ljubljana : Cankarjeva založba, 1984.
- Tončič, Ludvik: *Tiskarstvo na Dolenjskem*. Novo mesto : Dolenjski muzej 1989.

INFORMATORIJI

- Cerinšek, Marinka, dipl. univ. bibliotekarka, Novo mesto.

ČASOPISI

- Dolenjski list*, št. 2-3/1950.
Dolenjska prosveta, št. 3/1953-54.
Dolenjski razgledi, št. 3/1980.
Obrtnik, št. 16/1953.
Kmetijske in rokodelske novice, št. 2/1848.
Knjižnica, št. 1-4/1967.

ZUSAMMENFASSUNG

Das Druckerhandwerk in Dolenjska/Unterkrain und Janez Krajec

Das Druckerhandwerk tauchte in Novo mesto (Rudolfswert/Neustadt) erst im 18. Jahrhundert auf, als Henrik Tandler mit der "schwarzen Kunst" begann. Sein erster slowenischer Druck, das Gedicht Jakob Zupans *Lik Noviga mesta o voskersji sbora svoje fare*, entstand im Jahr 1831. Fünf Jahre nach seinem Tod übernahm seine Witwe den Druckbetrieb. Als der Sohn Konstantin volljährig wurde, begannen sie außer der Druckerei auch Buch- und Papierhandel zu betreiben. Trotz der für das Druckerhandwerk ungünstigen Umstände gaben sie *Sloweniens Blatt*, die erste Zeitung in Novo mesto, heraus. Konstantin Tandler widmete sich in zunehmendem Maße dem Buchhandel, darum überließ er seinem Bruder Friderik die Druckerei, letzterer verkaufte sie 1873 aus Gesundheitsgründen an Vincenc Boben.

Vincenc Boben beschäftigte sich zunächst nur mit kleinen Druckerzeugnissen, später begann er Schulbücher zu drucken. Als 1876 seine Frau und Tochter starben, geriet er in Schulden und musste die Druckerei verkaufen. Auf einer Versteigerung wurde diese von Janez Krajec erworben.

Janez Krajec wurde in Retje bei Velike Lašče geboren. Das Handwerk erlernte er in Egers Druckerei in Ljubljana (Laibach), wo er acht Jahre arbeitete.

te. Im Jahr 1870 wechselte er zu Josef Blaznik über, dem damals angesehensten Drucker in den slowenischen Landen, und blieb sechs Jahre bei ihm. Am 6. August 1876 erwarb er auf einer Versteigerung die Druckerei Vincenc Bobens in Novo mesto und nahm bald die Neuauflage von Valvassors *Ehre des Hertzogthums Crain* in Angriff, für welche er 1878 auf der Weltausstellung in Paris eine schriftliche Urkunde erhielt. Die Druckerei konnte mit kleinen Druckerzeugnissen die Existenzgrundlage der fünf Beschäftigten nicht sichern, darum suchte Krajec eine neue Herausforderung. Er kam auf die Idee, die Werke slowenischer Schriftsteller und Dichter herauszugeben, auf Levstiks Rat schuf er die *Nationale Bibliothek*, deren Koredakteur sein Vetter, Prof. Rajko Perušek, war. In zwölf Jahren druckte er 58

Bände slowenischer und Übersetzungen fremder Autoren. Am 1. Januar 1885 begann er die *Dolenjske novice* herauszugeben. Nach sechs Jahren verkaufte er die Druckerei, die Buchbinderei und die Buchhandlung an den *Katholischen Druckerverein* (Katoliško tiskovno društvo) in Ljubljana, der lediglich das lokale Blatt weiterdruckte. Janez Krajec übernahm die Direktorstelle der *Städtischen Sparkasse* (Mestna hranilnica) in Novo mesto, die er fast bis zu seinem Tod versah.

Mit Krajec' Abgang aus dem Druckerhandwerk öffnete sich in diesem Bereich eine Lücke, und zwar nicht nur in Dolenjska, sondern auch im weiteren Raum. Janez Krajec blieb gut 25 Jahre die zentrale Persönlichkeit im Druck- und Verlagswesen, aus seiner Werkstatt kamen 248 Monographien und Serienpublikationen.